

בת ארבע. עומדת בחלון המטבח מחכה לסבתא. צופה על הרחוב הישר, שאפשר לראות בו למרחוק. מגלה את דמותה הקטנה של סבתי, ששני סלים אחוזים בשתי ידיה. נקודה זעירה, רחוקה. אני מתמלאת באושר, שלא ניתן לתארו ועוד מעט אצא מעורי. אני טסה אליה, אל הרע הוותיק אל האדם, שאני הכי אוהבת. מראיה ממלא את כל ישותי שמחה שאין דומה לה. אני רוצה להיות רק אתה. כל הזמן. המילה הראשונה שיצאה את פי בהיותי תינוקת הייתה: "סבתא". כשזמן שהייתה היה בא לקצו הייתי נכנסת למרה שחורה, לא רציתי שהיא תלך. באחת הפעמים נעלתי את דלת הבית מבפנים והכנסתי את המפתח מתחת למכונת התפירה, שהיתה כבדה במיוחד ולא אמרתי לאף אחד. לא רציתי שתלך. חיפה. מבלה ימים מאושרים עם סבתי. משכימת קום הייתה. הייתי מתעוררת ורואה מחדר השינה את האור שנבע מן המטבח, את האור הטוב הזה ורצה אליה. ארבע בבוקר. עומדת הייתה ליד המזוזה ומתפללת. מגבה נבעה כנות שאין מילים לתארה והיא מציפה נפשי במשהו, שאין לו אומד ושלא יסולא בפז. שתינו יושבות ליד השולחן במטבח ואני מבקשת לשתות קפה כמוה. היא שמה מעט קפה בהרבה מים בכוס שעבורי ואנחנו טובלות לחם שחור, יבש ומתכבדות בארוחת בוקר לתפארת.

שעה שש בבוקר. אנחנו יורדות לשוק בעיר התחתית. הולכות ברגל. רק לה נותנים לגעת בפירות ובירקות. אוהבים את גב' זינתי. ידה ידעה, לפני שנגעה, באיזה פרי או ירק לבחור. חוזרים הביתה. עלייה תלולה מהעיר התחתית להדר. לרחוב "בצלאל" 21. רגליי לאות מן הטיפוס. "סבתא, כואבות לי הרגלים לא קל לי ללכת". "המשיכי יא-פינתי כך יתחזקו רגלייך" הייתה עונה. וקולה, תמיד נסך עידוד. מגיעות לרחוב "בצלאל" ויורדות במדרגות התלולות המובילות אל ביתה. משני צדיהן היה שיח של יסמין, שריחו תמיד יזכיר לי אותה ושיח בוגנוויליה שצבעו הסגול תמיד מרנין את לבי כשאראנו. חתול שחור עמד בדרכי. נעצרת. מסרבת לעבור. "סבתא" אמרתי "חתול שחור!" "מה את רוצה יא-פינתי, שיוולדו רק חתולים לבנים? נולדים גם שחורים!" והמשכנו על פניו במדרגות התלולות, שהובילו אל ביתה.

עץ תאנה צמח ליד מרפסת המטבח, שקורות אדניה רחבים היו. קופסאות שימורים גדולות משמשות עציצים לנענע ופטרזויליה וגרעיני אבטיח נפרסו על מעקה האבן הרחב לייבוש. יושבות שתינו וכוסות תה מונחות על האבן ומפצחות גרעינים. "סבתא, בא לי לאכול מרק 'רוז וַחֲמוֹד'" ביקשתי. "עֵלָא עֵינֵי נִוְעֵלָא כְּאִסֵּי יא-חִפִּיבִּתִּי" ענתה. "על עיני ועל ראשי". אהבתי לסרק את שערה הארוך אחרי שחפפה ראשה והייתי מבקשת ממנה להשאירו פזור ובשחוק קל היתה נענית לי ומשאירתו מפוזר למעט זמן ואחר שבה וקולעת בשתי צמות וכורכת אותן על עורפה.

טובה היתה סבתי. מאושרות היו שעותיי עמה. "את יודעת סבתא, הבן אדם בא מן הקוף!" אמרתי לה באחת הפעמים. "אז למה יש עוד קופים?" - ענתה בפשטות. כובד הבית והוכן האוכל ואנחנו יוצאות לביקורי שכנים. זה שחלה וזה שזקוק לו לעידוד ובידיה של סבתי ארוזים מרק חם לזה ועוגיות מעשה ידיה לזה ולשונה אופטימית ומלאת תקווה. ישבתי לידה כולי רוניקה אושר ושמחה בכל נימי. ישנה הייתי בחיקה ותחושת ביטחון נסוכה עליי ואין מחריד.

שמחה אני בביתם של סבי וסבתי. אהב סבי יוסף את סבתי כְּקָקָה. ואנחנו יושבים במרפסת ואני לבושה במכנסיים קצרים וסבי מביט בי וגוער ברוך:

"ראטי איז'רָפּי!" - כסי רגלייך. וסבתי מביטה עליו בשחוק ואומרת: "אין דבר היא ילדה!"

לקראת פסח היתה סבתי מכינה ריבועים מנייר עיתון והייתי עוטפת בהם את קוביות הלחם הקטנות ומניחה בכל פינות הבית. לעת ערב יחד עם סבי, שנר אחוז בידו והוא מתפלל, היינו מתרוצצים בכל פינות הבית לאסוף את הלחם, כשמידי פעם אני מרימה קול ואומרת לו: "סבא, הנה עוד חתיכה!" ו"שמה, בפונה!" והוא רץ אחריי אחוז בידי ולבו שמח מאוד. ונערמת ערימה בחצר ומבעירים ביעור חמץ. נעים זמירות היה סבי יוסף והליכותיו, בנועם.

אני זוכרת תמונה של אבי סבי, מאיר, שיושב על שרפרף במרפסת וקורא בתנ"ך והוא בן 105. ותמונה של אביה של סבתי, שמעון, שהיתה תלויה בחדר המיטות והוא חבוש תרבוש וזקנו יורד על מידותיו. ובקצה המסגרת נרשמה אחת מאמרותיו: "נהיה טובים". וכילדה בת חמש-שש, אני עומדת משתאה, מנסה לחיות את הכתוב.

שמעון ומאיר אחים היו. ושמעון הוליד את רַפָּקָה ומאיר הוליד את יוסף. ונישאו רבקה ויוסף והולידו את אמי, תקוה. ולרַפָּקָה סבתי, אח בשם אלעזר והוא הוליד את אבי, אהרון. ונישאו תקוה ואהרון והולידו אותי.